

Jaarverslag 2018

Stichting Mandioca

Verantwoording activiteiten 2018
en plannen voor 2019

FOTO: Aurelia Jifichiu met Dora op haar arm

Stichting Mandioca

Stichting Mandioca is op maandag 15 oktober 2007 opgericht met als doel kleinschalige ontwikkelingsprojecten en initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan het verbeteren van de levensomstandigheden en de woon- en leefgebieden van mensen in rurale gebieden. De projecten hebben voornamelijk betrekking op voedselvoorziening, gezondheid, onderwijs en cultuur- en natuurbehoud.

Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

Sinds 1 januari 2008 staat Stichting Mandioca geregistreerd bij de belastingdienst als een Algemeen Nut Beogende Instelling. Voor meer informatie over de ANBI status, zie www.belastingdienst.nl

Werkwijze van de Stichting

Voor het behalen van zo goed mogelijke projectresultaten op korte en lange termijn streeft de Stichting de volgende uitgangspunten na die dit moeten bevorderen:

- Lokaal initiatief; de aanzet tot een project of initiatief komt vanuit de ondersteuning behoevende partij (bijv. een of meerdere gemeenschappen of lokale organisatie).
- Actieve betrokkenheid; een zo groot mogelijke actieve betrokkenheid van de doelgroep en onderlinge samenwerking tussen bijv. bewoners en betrokken gemeenschappen en instellingen.
- Lokale partnerorganisatie; samenwerken met een lokale organisatie in het projectland die direct met de hoofddoelgroep te maken heeft en over nodige kennis en ervaring beschikt en betrokkenheid heeft met betrekking tot het hoofdthema van het project.
- Afstemmen van het projectplan; afstemmen van het project op beleids- en ontwikkelingsplannen van de overheden en internationale afspraken.

- Institutionele samenwerking; het actief betrekken en opbouwen van samenwerkingsverbanden met lokale en regionale overheidsinstanties, ngo's, bedrijven en particuliere sleutelfiguren.

Contact en informatie

Stichting Mandioca

Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

Breeweg 8 | 2636 EB | Schipluiden

Contactpersoon: Kees van Vliet

TEL: 0031 (0)15 3808260 of 0057 320 2818591

Email: info@stichtingmandioca.org

Website: stichtingmandioca.org

Reg. nr. Kamer van Koophandel: 27306638

Rechtspersonen en Samenwerkingsverbanden

Identificatienummer (RSIN): 818571044

BANKGEGEVENS

NL23RABO0138362963

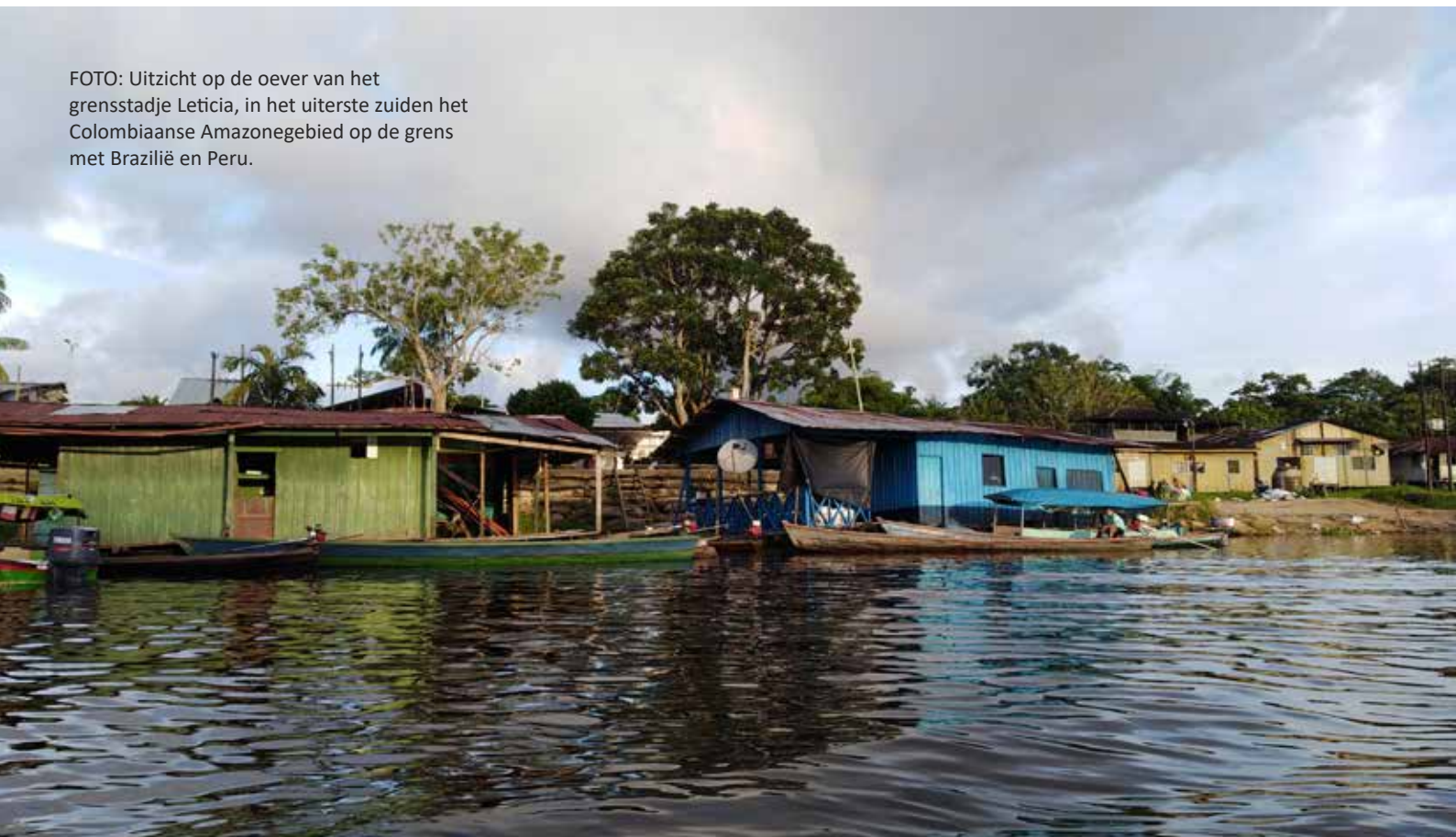
T.n.v. Stichting Mandioca, Delft

Partnerorganisatie

Fundación grupo proa

Om de werkzaamheden in Colombia meer draagvlak en daadkracht te geven op lokaal, regionaal en nationaal niveau is een samenwerkingsverband aangegaan met de Colombiaanse stichting Fundación Grupo Proa. Dit is een stichting zonder winstoogmerk en heeft als doel het ondersteunen en bevorderen van initiatieven gericht op sociale, economische en ecologische duurzaamheid. De stichting is in april 2013 opgericht door vijf personen waar van er drie reeds meerdere jaren werkervaring hebben in de projectgebieden, waaronder Kees van Vliet en Camila Pérez.

FOTO: Uitzicht op de oever van het grensstadje Leticia, in het uiterste zuiden het Colombiaanse Amazonegebied op de grens met Brazilië en Peru.

PROJECT YAHUARCACA in het tijdschrift van AVIANCA.
Goed nieuws voor het project, gedurende de hele maand februari van het jaar 2019 is er een artikel gepubliceerd in het tijdschrift van de internationale luchtvaartmaatschappij Avianca dat in ieder vliegtuig en online beschikbaar is. Het artikel gaat met name over de betekenis en tot stand koming van de veldgids 'La Vida de la Selva Inundable - Conociendo mi Territorio ' dat een deel van de lokale flora en fauna beschrijft vanuit het traditionele perspectief van de Tikuna mensen en dat voort is gekomen uit Project Yahuaraca dat wij in 2018 hebben afgerond.

tando tudo era escuro. Nem mesmo
 as de Ipi e Yoi (heróis criadores do
 Tikuna) foram suficientes para derrubar
 Quem teve sucesso nessa missão foi
 ais e nada menos que o esquilo, que
 em alto e colocou pimenta nos olhos do
 gozo, que, sentindo a irritação, coçou os
 saltando a árvore. Ela, ao cair, formou o
 nazonas e a copa formou as montanhas.
 Os peixes também não foram
 ados para trás. Eles aprenderam
 re as propriedades da sardinha
 chuda ou Arawiri, em Tikuna. Um
 de 290 gramas e 25 centímetros de
 comprimento preparado em

pescadores locais e, em geral, a comunidade, confirmaram um problema: as populações de peixes estavam diminuindo em uma região dependente desse recurso, em termos de alimentação e economia. Diante disso, foram criados acordos de pesca comunitária. Da mesma forma, entenderam que era necessário gerar novas alternativas econômicas. Uma delas, por exemplo, uma associação de turismo comunitário. Durante esses encontros, detectaram outra associação: os jovens, em

Met project Yahuaraca begonnen we met groot enthousiastme in het jaar 2013 samen met de lokale inheemse bevolking van tien Tikuna gemeenschappen in de omgeving van Leticia en Puerto Nariño. Het doel van dit project was het herstellen en versterken van de traditionele kennis van de natuur, waaronder met name het rivieren landschap, de meren en de overstromingsbossen, ter verbetering van de het welzijn van de lokale bevolking en ter bevordering van een duurzaam beheer van de overstromingsbossen. Hierbij richtten wij ons op het toepassen en integreren van deze kennis in het onderwijs, lokale inheemse toerisme initiatieven als ook in de beleids- en beheersplannen van de inheemse autoriteiten en de lokale en regionale overheids instellingen.

Het project bestond uit drie fasen, hiervoor was destijds gekozen om zo samen met de inheemse teamleden, leiders en bewoners van de gemeenschappen het project door de tijd heen de mogelijkheid te geven om o.a. de aanpak en verwachte resultaten aan te passen aan de werkelijkheid en zo het project te verbeteren. Bovendien zijn er door deze aanpak diversen subprojecten voortgekomen waar we juist grootse resultaten hebben kunnen bereiken. Waaronder het begeleiden van de inheemse associatie AZCAITA en de inheemse scholengemeenschap in het ontwikkelen van een eigen en aangepast inheems pedagogisch leermodel en de drie op dit model gebaseerde pilotprojecten in het onderwijs. Behalve de resultaten van 2018 worden de uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten van iedere fase kort samengevat in het groene tekstvak op de volgende bladzijde. Vervolgens, op een andere bladzijde zal wat specifiekere in worden gegaan op het begeleiden van de toerisme organisatie PAINÜ van 2013 tot 2018.

La Vida de la Selva Inundable. Dat is de titel van de unieke veldgids over de lokale flora en fauna. De gids is geschreven dóór en vóór de inheemse bevolking is eindelijk klaar voor gebruik. Met beschrijvingen van de lokale flora en fauna van voornamelijk de meren en overstromingsbossen is deze gids in alle opzichten uniek en praktisch gezien erg nuttig voor de lokale inheemse bevolking, voornamelijk voor de docenten, jongeren, volwassenen en gemeenschappen in het algemeen die met toerisme werken.

Na verschillende revisies en enkele aanpassingen in de teksten en het ontwerp hebben we met ondersteuning vanuit het Extensión solidária fonds van de Nationale Universiteit van Colombia, aangevuld met fondsen van Fundación Grupo Proa om zo 345 exemplaren van de veldgids te kunnen drukken.

De aanleiding van deze veldgids heeft zijn oorsprong in het jaar 2012 toen wij gezamenlijk met bewoners van diverse Tikuna gemeenschappen Project Yahuaraca begonnen vorm te geven. Tijdens meerdere formele en informele bijeenkomsten en gesprekken gaven de mensen te kennen het belang van een soort van boek of gids met daarin kennis over de natuur, de dieren en planten. Zodoende dit kleurvolle resultaat dat 126 plant- en diersoorten beschrijft.

Samenvatting Project Yahuaraca door de jaren heen: 2013 - 2018

Fase I 2013-2014

Deze fase verliep van 2013 tot en met 2014 en was voornamelijk gericht op het opbouwen van samenwerkingsverbanden en een goede vertrouwensrelatie met de inheemse associaties die de gemeenschappen vertegenwoordigen en het veldwerk. Deze fase was voor bijna de helft ondersteund door de Nederlandse internationale cooperatie organisatie CORDAID, een ander groot deel door WNF vanuit het INNO-fonds. De rest van de begroting had zijn oorsprong van donaties en giften van particulieren, kerkelijke instellingen en goede doelen instellingen waaronder meerdere tweede hands winkels.

Tijdens deze fase hebben we veel veldwerk gehad omtrent het vastleggen van traditionele kennis over de natuur. Dit deel werd grotendeels uitgevoerd door onze inheemse compañeros uit het projectteam: Ángel Fernández, Elkin Demetrio en Martha Parente. Daarnaast begonnen we met het ondersteunen van de inheemse organisatie AZCAITA in het ontwikkelen van hun Modelo de Educación Propia (eigen onderwijs model voor het lokaal basisonderwijs). Als ook het presenteren van aanbevelingen en uitwisselen van informatie met AZCAITA, lokale en regionale overheidsinstanties zoals Corpoamazonia (vergelijkbaar met het Nederlandse Staatsbosbeheer), en gemeentelijke en departementale afdelingen van milieu en toerisme. Tenslotte, begonnen we van beginsaf aan het inheemse toerisme initiatief PAINÜ één-op-één te begeleiden om zo organisatie, communautaire, constitutionele en administratieve problemen te boven te komen.

Door goede resultaten te boeken qua samenwerkingsverbanden en vertrouwensrelaties, als ook in het onderwijs, het begeleiden van de PAINÜ en het veldwerk wat de traditionele kennis betreft hebben we deze fase met succes af kunnen ronden en voor iedere betrokken instantie de juiste verantwoording kunnen verstrekken.

Fase II 2015-2016

Door de goede resultaten van de eerste fase hebben we voor de twee de fase ook weer financiële ondersteuning ontvangen van CORDAID maar ook van kleinere fondsen, en natuurlijk ook via donaties van particulieren, kerkelijke instellingen en goede doelen instellingen. Daarnaast hebben we via de Fundación Grupo Proa financiële ondersteuning ontvangen van het Colombiaanse Ministerie van Cultuur. De tweede fase verliep ongeveer van 2015 tot en met 2016.

Dankzij de goede relatie die wij tijdens de eerste fase hadden opgebouwd met de lokale inheemse organisatie AZCAITA en de scholengemeenschap Francisco José de Caldas in Leticia, heeft het ontwikkelen van een nieuw onderwijs model daadwerkelijk vorm gekregen. Op basis van meerdere bijeenkomsten en vergaderingen met de schoolleiding, docenten, ouderen, dorpsleiders en kinderen met is er een pedagogisch leermodel ontwikkelt. Dit proces werd geleid door Abel Santos, een ervaren pedagoog en linguïst en bovendien zelf Tikuna. Het model is gebaseerd op 6 leermomenten waarbij lokale traditionele kennis kan worden geïntegreerd en worden gekoppeld aan de competenties van het Colombiaanse Ministerie van Onderwijs. Middels 5 studiedagen hebben 30 docenten dit model leren toepassen binnen hun

eigen vak. Verder hebben 7 docenten praktische ervaring in het ontwikkelen en uitvoeren van lesplannen aan de hand van dit model als resultaat van twee pilotprojecten.

Het eerste pilotproject - Explorando y viviendo mi territorio los Lagos Yahuaraca, was gericht op het integreren van traditionele kennis over de natuur en territorium, waaronder met name de Yahuaraca meren, in het onderwijs curriculum. Deze pilot heeft aangetoond dat het mogelijk is het onderwijs aan te passen op de lokale context en lokale kennis, technieken en vaardigheden te integreren en combineren met dat van de westerse wereld.

De tweede pilot - Estrellas y geometría, had als insteek de inheemse en westerse kennis over het universum. Als onderdeel van deze pilot hebben twee klassen geleerd over de oorsprong van het heelal, hemellichamen, sterrenbeelden en tegelijkertijd over geometrie door te leren werken en rekenen met hoeken, afstanden en geometrische figuren. Behalve in het onderwijs hebben we uiteraard ook veel tijd gestoken in het vastleggen van de traditionele kennis en het begeleiden van PAINÜ. Als resultaat hebben we eind 2015 en begin 2016 enkele proefexemplaren laten drukken van een veldgids met daarin beschrijving van de lokale flora en fauna, gebaseerd op de traditionele kennis. Deze hebben wij aan 20 inheemse kennishouders en gidsen gegeven om zo als het ware te testen of een dergelijke veldgids nuttig zou kunnen zijn of niet.

Fase III 2017-2018

Als vervolg op de twee succesvolle pilotprojecten in 2015 en 2016 hebben we in 2017 de derde pilot Maloka de Saberes Interculturales y ambientales kunnen uitvoeren. Dit was mede mogelijk door de financiële ondersteuning vanuit de Nederlandse organisatie Vastenactie, De Wisselbeker, het Colombiaanse Ministerie van Cultuur en het solidariteits fonds van de Nationale Universiteit van Colombia.

Geïnspireerd door de eerder uitgevoerde pilotprojecten kwam de ervaren docente Sandra Marín in het najaar van 2016 met het voorstel hetzelfde onderwijsmodel toe te passen binnen haar onderwijsvak Natuurwetenschappen met alle 6 de klassen van het voortgezet onderwijs binnnen de inheemse scholengemeenschap. De lesprogramma's die hiervoor zijn ontwikkeld zijn gebaseerd op de zes leermomenten en het gebruik van diverse informatiebronnen en instrumenten, zowel traditionele als westerse, met als uiteindelijk doel jongeren op te leiden met kennis en vaardigheden van 'beide werelden'. Door omstandigheden heeft de betreffende docente het roer over moeten geven aan een andere docente met weinig ervaring en kennis van natuurwetenschappen. Daarom hadden we destijds met de schoolleiding besloten het gehele proces op de voet te begeleiden en alleen te werken met 2 van de 6 klassen.

Wat betreft het toegankelijk maken van traditionele kennis over de natuur hebben we eind 2017 met financiële ondersteuning van het 'solidariteits fonds' van de Nationale Universiteit van Colombia, 345 exemplaren laten drukken van de veldgids La Selva de la Vida Inundable - Conociendo mi territorio. Daarnaast hebben we uiteraard ook PAINÜ begeleidt ter verbetering van deze inheemse toerisme organisatie en ons hard gemaakt voor het integreren van traditionele kennis in de lokale in regionale beleids- en beheersplannen van de overheidsinstellingen.

De meeste soorten zijn beschreven door Ángel Fernández uit de Tikuna gemeenschap San Sebastián. Aan de hand van vele veldexcursies in het Yahuaraca (Leticia) en Tarapoto merengebied (Puerto Nariño) met de bewoners van tien inheemse gemeenschappen heeft Ángel de specifieke kennis van deze mensen op papier weten te zetten. Alhoewel het onmogelijk is alle kennis en soorten vast te leggen is het een fantastisch resultaat waarop de inheemse bevolking trots kan zijn en het hopelijk tot vergelijkbare of meer uitgebreide veldgidsen of andere gereedschappen zoals digitale apps zal leiden in de toekomst.

De veldgidsen, die zonder winst oogmerk zijn gedrukt, hebben we tussen juni en december 2018 kunnen presenteren en uit kunnen delen aan de bewoners, de docenten en natuurlijk de personen van die direct hebben bijgedragen bij het schrijven van de veldgids. Hierbij hebben wij 15 gemeenschappen aangedaan en drie verschillende scholengemeenschappen in de regio. Daarnaast hebben we ongeveer 60 exemplaren overhandigd aan de inheemse associaties die de gemeenschappen vertegenwoordigen, maar ook lokale instellingen en stichtingen zoals Natütama en Omacha in Puerto Nariño. Bovendien heeft het departementale secretariaat van cultuur, 25 exemplaren kunnen overhandigen aan enkele openbare bibliotheken in de afgelegen gebieden van het departement Amazonas.

Hieronder een kort overzicht aan wie wij prioriteit hebben gegeven bij het uitreiken van de veldgidsen:

- 3 scholengemeenschappen met 18 dependances (basis- en middelbaar onderwijs)
- 7 community-based toerisme organisaties
- 15 inheemse gemeenschappen
- 3 inheemse organisaties AZCAITA, ACITAM en ATICOYA.

Daarnaast hebben we ook bij ieder van de onderstaande instellingen enkele tot tientallen exemplaren gedoneerd:

- Openbare bibliotheek Banco de República in Leticia
- Bibliotheek van de UNAL
- Fundación Natütama en Omacha in Puerto Nariño
- Corpoamazonia

Resultaten 2018 - Project Yahuaraca

Begeleiden van de inheemse toerisme organisatie PAINÜ

Door de jaren heen is PAINÜ meer en meer zelfstandig geworden en zodoende de ondersteuning minder intensief geworden. Uiteraard is dat altijd het doel geweest van de begeleiding!

Bovendien is PAINÜ nog altijd het enige inheems initiatief van het Colombiaanse Amazone-gebied dat formeel geregistreerd staat bij de overheidsinstellingen. Het organiseren, plannen en uitvoeren van dagtours en meerdaagse tours verloopt over het algemeen zonder problemen. Qua netwerk heeft PAINÜ in de loop van de tijd goede relaties opgebouwd met verschillende agencies, touroperators en lokale, regionale en nationale overheidsinstellingen.

De activiteiten in 2018 omtrent het ondersteunen van PAINÜ hadden veelal te maken met het onverwachts bijspringen en oplossen van logistieke problemen tijdens een tour of excursie,

Finalist van de Sociale Integratie Prijs

In september 2016 kregen wij te horen dat Project Yahuaraca uit 323 andere projecten uit 10 verschillende landen was verkozen tot finalist van de Inclusión Social Award. Een tweejaarlijkse prijs van de Colombiaanse organisatie Colsubsidio die gericht is op initiatieven en projecten waarbij sociale integratie van kwetsbare bevolkingsgroepen in Zuid- en Midden-Amerika en het Caribische gebied centraal staan. Alhoewel de premie werd toegekend aan een mooi initiatief in Bolivia, zien we het als een waardering voor onze inzet en de manier waarop wij werken. Een erkenning voor het hele projectteam en de geallieerde inheemse gemeenschappen en organisaties en andere direct betrokken partijen.

FOTO: Camila Pérez en Kees van Vliet tijdens de prijsuitreiking van de Inclusión Social Award van Colsubsidio in november 2016. Een groots opgezet event waar we ons enigszins ongemakkelijk voelden vanwege het ontbreken van onze inheemse vrienden - de protagonisten.

of het nakijken en verbeteren van een gepersonaliseerde meerdaagse tours. Daarnaast, hebben we PAINÜ verschillende keren bijgestaan in het oplossen van bureaucratische of administratieve obstakels om zo de deelname van PAINÜ aan nationale evenementen te garanderen. Hierdoor heeft de organisatie deel kunnen nemen aan de volgende evenementen:

- De jaarlijks terugkerende vakantiebeurs ANATO in Bogotá.
- Het Sociale Innovatie Congres in Palmira.
- Rueda de Negocios - professionele zakelijke bijeenkomsten van ondernemingen, in Arauca.

Bovendien hebben we zeker kunnen stellen dat PAINÜ sinds 2018, als één van de 52 gemeenschappelijke toerisme initiatieven vanuit heel Colombia, deel uit maakt van de Red de Emprendimientos de Turismo Comunitario - vrij vertaald het Netwerk van Gemeenschappelijke Toerisme Ondernemingen. Alhoewel met afronding van het jaar 2018 project Yahuaraca ook is afgerond en daarom formeel gezien de ondersteuning aan PAINÜ ook tot een einde is gekomen, zal de band met deze organisatie blijven bestaan. Zo zullen wij, zij het op persoonlijk vlak of niet, PAINÜ blijven ondersteunen en begeleiden waar nodig en of gewenst is.

Integratie in beleids- en beheerplannen

Alhoewel het een minder zichtbaar specifiek doel is, is het erkennen en integreren van traditionele kennis in lokale en regionale beleids- en beheerplannen altijd een erg belangrijk onderdeel van dit project geweest. Door de jaren heen hebben we als projectteam tijdens iedere fase wel actief deelgenomen aan enkele formele bijeenkomsten in Leticia en Puerto Nariño het kader van beleidsvorming en dergelijke. Zo hebben wij in 2018 zij aan zij met de leiders van de inheemse associatie AZCAITA actief deelgenomen aan de volgende meerdaagse bijeenkomsten:

- 30ste Bestuurlijk overleg tussen inheemse gemeenschappen en de overheid over het departamentele ontwikkelingsplan.
- Congres van natuur en milieu van het departament Amazonas, als collectieve opbouw en kennis centrum ter van het overheidsplan aangaande de voedselzekerheid.
- Actualisatie van territoriaal gemeentelijk ontwikkelingsplan van Leticia.

Een serie foto's van het Sociale Innovatie evenement in Palmira, 2018. Met als aanwezigen José Yahuarcani, Martha Parente en Camila Pérez van de partnerorganisatie Fundación Grupo Praa. Vergezeld door een culinair initiatief uit de omgeving van Leticia vertegenwoordigd door Anitalia en haar moeder.

FOTO: José Yahuarcani, voorzitter van de community-based toerisme organisatie PAINÜ. Leticia, Amazonas, Colombia (Foto archief PAINÜ)

Project Yahuarcaca door de jaren heen Begeleiden van de inheemse toerisme organisatie PAINÜ 2013-2018

Vanaf 2013 hebben we deze inheemse organisatie begeleid om ervoor te zorgen dat deze organisatie op eigen benen te laten staan. De ondersteuning en begeleiding was altijd heel praktisch gericht. Eén van de belangrijkste beslissingen die we bij aanvang van Project Yahuarcaca hebben kunnen nemen was om de organisatie nooit financieel te ondersteunen in het verbeteren van de infrastructuur of gebouwen. Dat wil zeggen, geen financiële ondersteuning voor het bouwen van toeristenverblijven, een brug, of de aanschaf van een boot of buitenboordmotor etc.

De ondersteuning en begeleiding hebben we al die jaren gericht op het aanleren van vaardigheden en kennis omtrent alle ins en outs van het runnen van een gemeenschappelijk toerisme initiatief. Denk hierbij aan het verbeteren van de interne organisatie, het bedenken, plannen en uitvoeren van routes, organiseren van meerdaagse tours en excursies, opmaken van tarieven, gebruik en verbeteren van communicatie vaardigheden en middelen, bijhouden van een basisadministratie en marketing activiteiten op lokaal, regionaal en nationaal niveau.

Door de vele praktische ervaringen, kano- en wandeltochten en educatieve excursies met kinderen, binnen- en buitenlandse toeristen heeft PAINÜ steeds meer ervaring gekregen in het organiseren en uitvoeren van dag- en meerdaagse tours en educatieve excursies met lokale scholen en universiteiten uit diverse regio's van Colombia. Stapsgewijs heeft de organisatie meer positieve bekendheid gekregen van lokaal tot internationaal niveau.

Hieronder een korte opsomming wat PAINÜ door de jaren heen heeft bereikt, resultaten die ten dele of grotendeels zijn voortgekomen door de praktische ondersteuning van de alliantie Stichting Mandioca en Fundación Grupo Proa:

- PAINÜ is de eerste en nog altijd enige inheemse ecotoerisme organisatie in het Colombiaanse Amazone-gebied dat officieel geregistreerd staat en bovendien de papieren up-to-date heeft bij de Colombiaanse overheidsinstellingen waaronder de kamer van koophandel en de belastingdienst.
- Het bestuur heeft ervaring in het organiseren en uitvoeren van dagtours, meerdaagse tours en educatieve excursies in lijn met de beginselen van het ecotoerisme.
- Een hoge deelname vanuit de gemeenschappen. Door de jaren heen heeft PAINÜ niet alleen direct werk opgeleverd voor de leden maar ook voor tientallen bewoners van tot wel 8 of 9 gemeenschappen. Werkzaamheden gerelateerd aan het gidsen van toeristen, assistent gids of kok onder andere.
- Een regelmatige toestroom van bezoekers en allianties met andere toerisme initiatieven, touroperators en reisbureau's op lokaal en nationaal niveau. In 2017 hebben ze meer dan 400 bezoekers ontvangen.
- Een goed georganiseerde basisadministratie en boekhouding. Sinds 2014 systematiseert en registreert PAINÜ alle uitgaven en inkomsten in een kasboek. Per jaargang worden de financiële gegevens overgedragen aan de Colombiaanse belastingdienst. Dit verzekert de organisatie van het behouden van het Registro Nacional de Turismo; een soort certificaat die alle reisbureaus, touroperators en hotel e.d. verplicht zijn te hebben.
- Door de deugdelijke boekhouding is PAINÜ financieel onafhankelijk. Met het spaargeld kunnen de administratie- en onderhoudskosten worden betaald en kan er worden geïnvesteerd in nieuwe materialen.

Resultados 2018

Educación Bora & Maloka - Casa de Vida

Een ander initiatief en streven voor 2018 was het ondersteunen van de Bora-Muinane families in de bouw van een Maloka, door hen vertaald als Casa de Vida. Voor het werven van 4.000 euro zouden wij als Stichting Mandioca het opnemen en maken van een 2-3 minuten durende video begeleiden om deze vervolgens te publiceren op een crowdfunding site.

Uiteindelijk is de video niet gemaakt, is het geld niet geworven maarrr is de Maloka wel gebouwd!

Begin 2018 toen reeds enige voorbereidingen omtrent de bouw waren getroffen, besloten de families na verschillende keren er over te hebben nagedacht de Maloka op eigen krachten te verwezenlijken. Zodoende, met de inzet van alle vrouwen, mannen, jongeren en kinderen van deze Bora en Muinane families, maar ook voor een groot met de hulp van de 'blanken' waaronder Kees van Vliet en Camila Pérez en nog vele anderen hun weekenden doorbrachten in km 17 om gezamenlijk met de Bora en Muinane families de Maloka werkelijkheid te maken.

Uiteraard is dit geweldig nieuws, want voor de meeste inheemse groepen in het Colombiaanse Amazone gebied vormt de Maloka de basis van het leven. Het is als het ware een traditioneel kennis centrum, de plaats waar wordt geleerd, gedacht en geleefd. Het is waar het eten wordt bereid, wordt genezen en waar verschillende generaties bij elkaar komen om dagelijkse onderwerpen te bespreken maar ook om kennis, ervaringen en verhalen uit te wisselen en spirituele aangelegenheden.

Bovendien worden bij speciale gelegenheden andere families, clans en inheemse groepen uitgenodigd voor de traditionele feesten en rituelen. Het feit dat de maloka nu werkelijk bestaat, zal het zonder twijfel enorm bijdragen bij het aanleren van o.a. de inheemse taal en tradities aan de jongeren en daarmee de identiteit en het zelfbeeld versterken van de inheemse jongeren van deze families.

Het feit dat de Maloka bestaat, is ingewijd op 15 december 2018 en de basis vormt van het dagelijkse leven anno 2019 is een bijzondere prestatie waar iedereen die aan de bouw heeft bijgedragen enorm trots op kan zijn. Vooral als je nagaat dat het bouwen van een maloka vandaag de dag heel anders gaat dan voorheen. Zo werd de bouw van een Maloka vroeger in 15 tot 30 dagen afgerond, inclusief het schoonmaken van de lokatie, het kappen en verzamelen van het hout en de palmladeren voor het dak etc. Als het ware één grote minga tot wel 30 dagen lang.

Tegenwoordig hebben ook de inheemsen, net als op vele andere plaatsen op de wereld, geld nodig om hun families te onderhouden en hun kinderen naar school te laten gaan. Het is dus kiezen tussen financiële inkomsten of bij te dragen aan de bouw van de maloka. Om deze reden heeft de bouw veel langer geduurd dan het vroeger zou duren, maar met het zelfde eindresultaat. Praktisch gezien zonder institutionele en financiële hulp maar 'slechts' met vastbeslotenheid, wilskracht en doorzettingsvermogen. Wat het eindresultaat uiteraard veel waardevoller maakt en als voorbeeld zal dienen voor vele andere inheemse families en gemeenschappen in de regio.

Een serie foto's van het bouwen van de maloka met de Bora-Muinane families in km17 in Leticia. Een geweldig resultaat waar iedereen die eraan heeft bijgedragen trots op is. Een perfect voorbeeld van wat je met vastbeslotenheid, wilskracht en doorzettingsvermogen kan bereiken.

Resultaten 2018

Interculturele training voor het integreren en toepassen van het avitoerisme in inheemse toerisme initiatieven.

Het voorstel dat wij hebben ingediend bij INNO-Fonds van het Wereld Natuur Fonds is ondersteund met 7.420 euro volgens de overeenkomst ondertekend op 15 februari 2017 door Stichting Mandioca. De training was gericht op het verbeteren van de theoretische kennis en praktische vaardigheden omtrent het observeren en monitoren van vogels met als doel inheemse gidsen en hun initiatieven de kans te geven zich te specialiseren in het al maar groeiende avitoerisme in Colombia.

De uitvoering stond gepland voor de maanden juni, juli en augustus 2017, echter door de hoeveelheid werkzaamheden met de Colombiaanse partnerorganisatie Fundación Grupo Proa en de drukke bezetting van de vogelexpert Esteban Carrillo hebben we de uitvoering moeten uitstellen tot februari 2018. Tijdens de voorbereidingsfase hebben we op aanraden van Esteban Carrillo besloten de thematiek en de methodologie aan te passen en zodoende de deelnemende inheemse gidsen voor te bereiden op het avitoerisme in Colombia en de eigenschappen en vaardigheden van een gespecialiseerde gids. Omdat volgens Esteban 12 personen een te grote groep zou zijn hebben we 9 personen deel laten nemen. Daarnaast leek het hem beter om in plaats van ons te focussen op vaste observatie punten, te focussen op het observeren van vogels langs diverse wandel- en kanoroutes door verschillende ecosystemen en habitats en ze gelijktijdig te identificeren aan de hand van visuele en of auditieve kenmerken. Tenslotte, als voorbeeld voor de deelnemers, hebben we besloten de enige inheemse vogelexpert uit de omgeving uit te nodigen, Otto Valerio uit Puerto Nariño.

In totaal bestond de cursus uit 3 sessies van 3 dagen, waarvan de

eerste twee zijn uitgevoerd in de Tikuna gemeenschap San Pedro en omgeving en de laatste in de Bora-Muinane gemeenschap. Ter stimulatie van een actieve en effectieve deelname hebben we tijdens de 1e sessie te kennen gegeven dat er bij de sluiting twee prijzen zouden worden uitgereikt aan de twee deelnemers met de meest opgedane kennis en vaardigheden. Gebaseerd op de resultaten en observaties was de 1e prijs (een recent uitgegeven vogelboek van Colombia en een voice recorder) voor Daniel Parente uit San Pedro, en de 2e prijs (een voicerecorder) voor Jesús Negedeka van de Bora-Muinane gemeenschap. Een schematisch overzicht van de hoofdactiviteiten wordt weergegeven in tabel 1.

Aanleiding en doelgroep

Volgens verschillende studies is de verwachting dat in Colombia niet alleen het toerisme op korte termijn zal toenemen maar ook vooral het avitoerisme. De Colombiaanse Amazone is wat betreft het avitoerisme een nog te verkennen gebied. Dit heeft vooral te maken met het gewapend conflict dat al meer dan 60 jaar duurt en zodoende vele gebieden, met uitzondering van Leticia en Puerto Nariño, niet veilig waren. Bovendien zijn de nieuwe beleidsplannen van de Colombiaanse overheid gericht op de periode van het postconflict, of anders gezegd de naoorlogse periode. Centraal hierin staan de ontwikkeling en ondersteuning van het ecotoerisme en de landbouw sector.

Ontbossing

Het grote probleem in Colombia is dat met het vredesproces de ontbossing enorm is toegenomen in de afgelopen 2 jaar. Zo ging er in 2017 in Colombia 425.000 hectare aan bos verloren, wat neer komt op een toename van 46% ten opzichte van 2016 en 300% ten opzichte van 2015. Het grootste deel hiervan vindt plaats in het noorden en noordwesten van het Colombiaanse Amazonegebied. Alhoewel in het projectgebied ontbossing op grote schaal niet direct aan de orde is, vormt de toeristensector ook een mogelijke bedreiging voor mens en natuur.

FOTO: Observeren van vogels in het merengebied Yahuaraca tijdens het eerste trainingsmoment in San Pedro, februari 2018

Toerisme

In Leticia is het toerisme namelijk tussen 2002 en 2015 met meer dan 1.110 % toegenomen, van 6.500 tot 79.500 bezoekers. Voor al deze toeristen het oeverlandschap en de daarbij behorende flora en fauna als ook de inheemse gemeenschappen de belangrijkste attractie vormen in de regio. Uiteraard heeft deze toename een sterke invloed op de lokale bevolking en de natuur. Vooral gezien de meeste aangeboden diensten en activiteiten in Leticia helemaal niet zo 'eco' zijn. Denk hierbij aan bijvoorbeeld overbevissing van commerciële vissoorten, plezierjacht, betreden van meren en kreken met krachtige buitenboordmotoren maar ook het onderbetalen van o.a. gidsen die voor touroperators werken. Zodoende kunnen ecosystemen en habitats van de lokale flora en fauna langzaam degradere als ook het verschil tussen arm en rijk geleidelijk kan toenemen. Essentieel is dan ook om de lokale bevolking en lokale inheemse toerisme initiatieven te ondersteunen en te versterken en te begeleiden in het bereiken van hun doelen.

Beschrijving activiteiten en resultaten

Om problemen qua aanwezigheid te voorkomen hebben we in samenspraak met de geselecteerde deelnemers vooraf aan de training besloten om in plaats van iedere week 1 dag voor 9 weken, de training op te delen in 3 intensieve momenten van 3 dagen. Volgens de deelnemers zou dit minder impact hebben op hun dagelijkse routine en voorkomen dat bepaalde deelnemers niet zouden komen opdagen in verband met andere belangrijke activiteiten en/of verantwoordelijkheden. Achteraf gezien was dit een zeer goed besluit voor het genereren van een groepsgevoel en bovendien veel efficiënter qua training maar ook qua organisatie, tijd, logistiek en veel goedkoper in transportkosten. De maaltijden werden iedere dag door een andere familie verzorgd.

Moment I

Het eerste trainingsmoment vond plaats van 13 t/m 15 februari 2018, in de Tikuna gemeenschap San Pedro de los Lagos, ongeveer 8 km ten noorden van Leticia. Na het elkaar voorstellen en een korte introductie door Esteban Carrillo en Kees van Vliet werden de materialen uitgedeeld onder de deelnemers. Vervolgens werd door iedere deelnemer een akte ondertekend omtrent het beheer

van de materialen. Die zelfde dag en de dagen daarop hebben we onder begeleiding van Esteban Carrillo en Otto Valerio in totaal 5 excursies uitgevoerd van vroeg in de ochtend tot laat in de middag, waarvan 3 te voet en 2 per boot door verschillende ecosystemen en habitats. Onder andere door chagras, secundair bos, kreken, overstromingsbossen en meren. Ten einde van iedere dag, hebben we in de avonduren gezamenlijk de vogellijsten opgemaakt met een totaal som van 132 vogelsoorten. Bovendien gaf Esteban Carrillo twee interactieve presentaties over vogels in het algemeen, diversiteit, taxonomie en het avitoerisme in Colombia en omringende landen. De training werd in de namiddag afgesloten met een groepsevaluatie waaronder andere naar de behoefte naar voren kwam naar het leren van engels wat vogels en vogelnamen.

Daarnaast kregen de deelnemers de taak: 1) verschillende routes te bedenken, 2) op zijn minst drie keer te vogelen met jongeren (bijv. zoon of dochter) en een persoonlijke lijst op te maken en 3) zich te verdiepen in de namen van vogels, hun oorsprong en betekenis vanuit hun eigen taal en tradities.

Moment II

Het tweede moment vond tevens plaats in San Pedro de los Lagos van 16 t/m 18 april 2018. In tegenstelling tot het eerste moment dat vroeg in de ochtend begon begonnen we het tweede moment in de namiddag. om zo de tijd te nemen om de opgedane leerervaringen tussen het eerste en tweede moment te bespreken en een korte schriftelijke evaluatie af te nemen van iedere deelnemer. De volgende thema's kwamen hierbij aan de orde; kleuren en lichaamsdelen van vogels in het engels, wetenschappelijke, spaans en engelse namen gevolgd door het herkennen van vogelgeluiden en silueten. De twee dagen daarop hebben we deels te voet en deels per boot gevogeld door de overstromingsbossen en meren van het Yahuaraca merengebied. Ten opzichte van het eerste moment toonden de deelnemers grote vooruitgang in het herkennen en identificeren van vogels. Na het opmaken van de vogellijsten hebben we om de tafel gezeten en enige uitleg en oefeningen gedaan omtrent het engels en het gebruik van de virtuele monitor applicatie eBird. Bovendien verzorgde Otto een activiteit omtrent het herkennen van vogelgeluiden.

FOTO: Een complete kit om te vogelen voor iedere deelnemer

FOTO: Celimo Nejedeka tijdens het tweede leermoment van de training over het observeren en identificeren van vogels

Moment III

Het derde tevens laatste moment vond plaats van 29 tot en met 31 april in de Bora-Muinane gemeenschap in km 17, om en nabij de drie kilometer inwaarts ten opzichte van de weg Leticia-Tarapacá. Tijdens een regenachtige ochtend hebben we in plaats van te vogelen een dynamische activiteit uitgevoerd. Met behulp van geplastificeerde foto's van vogels dienden de deelnemers de vogels te classificeren volgens de inheemse kennis; zogezegd volgens de kennis en cultuur van de Tikuna, Bora en Muinane indianen. In de middag en de dag daarop hebben we twee routes gelopen dat ons door verschillende bostypen en habitats leidden en een totaal van 116 vogelsoorten zich lieten zien en horen. De avonduren werden door gebracht in de maloka om kennis en verhalen uit te wisselen tussen de deelnemers.

Deelname aan de Global Big Day 2018

Daarnaast hebben de deelnemers als ook de trainers als praktische afsluiting van de training deelgenomen aan de Global Big Day 2018 gehouden op 5 mei, een jaarlijks event georganiseerd door het digitale platform eBird van de Cornell University waarbij over heel de wereld vogelaars de vogels registreren in en rondom stedelijke, rurale en natuurgebieden. Ter voorbereiding van deze dag hebben we als groep op 6 april deelgenomen aan een algemene bijeenkomst georganiseerd door Parques Nacionales Naturales. Op 5 mei hebben uiteindelijk 92 personen deelgenomen waaronder de deelnemers van de training die 2 van de 17 routes verzorgden in en rondom in Leticia en Puerto Nariño. Rond San Pedro, het rivierlandschap en het merengebied Yahuaraca registreerden de deelnemers 120 vogels. In en rondom de Bora-Muinane gemeenschap registreerden zij 83 vogelsoorten.

Sluiting training

In het privé natuurgebied Cerca Viva hebben op 26 juni 2018 de training officieel gesloten en gevierd. Een belangrijk onderdeel van deze bijeenkomst was de groepsevaluatie waarin iedere deelnemer te kennen gaf wat er goed was aan de training en wat we zouden kunnen verbeteren bij een eventuele vervolg fase of een soortgelijke training in een ander gebied. Meer hierover staat beschreven in Project successen en uitdagingen.

Ter stimulatie van een actieve en effectieve deelname hebben we tijdens de 1e sessie te kennen gegeven dat er bij de sluiting twee prijzen zouden worden uitgereikt aan de twee deelnemers met de meest opgedane kennis en vaardigheden. Gebaseerd op de resultaten en observaties hebben we zonder twijfel de twee winnaars bekend kunnen maken tijdens de sluiting. De 1e prijs (een recent uitgegeven vogelboek van Colombia en een voice recorder) voor Daniel Parente uit San Pedro, en de 2e prijs (een voicerecorder) voor Jesús Negedeka van de Bora-Muinane gemeenschap.

Tabel 1. Hoofdactiviteiten interculturele training

Activiteit	Locatie	Datum
Moment I	San Pedro - Yahuaraca	13 t/m 15 februari 2018
Moment II	San Pedro - Yahuaraca	16 t/m 18 april 2018
Moment III	Km 17 Bora-Muinane	29 t/m 31 april 2018
GBD 2018	San Pedro - Yahuaraca	5 mei 2018
GBD 2018	Km 17 Bora-Muinane	5 mei 2018
Sluiting	Reserva Cerca Viva	26 juni 2018

FOTO: Vogelsoorten taxonomisch rangschikken vanuit het perspectief van de traditionele kennis, een interessante activiteiten tijdens het derde traingsmoment in de Bora-Muinane gemeenschap in km 17

Post projectresultaten

Aviturismo kaure: oportunidad de bienestar social y manejo sostenible de humedales amazonicos. Als resultaat van de eindevaluatie en sluiting van de training en met het oog gericht op de toekomst hebben de cursisten besloten een groep te vormen; Aviturismo Kauré. Het woord Kauré refereert aan een vogel dat volgens de kosmovisie van de Tikuna de blinden kan laten zien. Onder deze naam hebben we met de partnerorganisatie Fundación Grupo Proa en de Nationale Universiteit van Colombia (UNAL) - Amazonia verschillende vervolg voorstellen ingediend waaronder bij het Colombiaanse Ministerie van Cultuur als ook bij een fonds van de UNAL gericht op solidaire en sociaal innovatieve projecten.

Grupo de Observadores de Aves - Amazonas. Door de training en de deelname aan de GBD 2018 hebben de cursisten vele contacten overgehouden, met name door zich aan te sluiten bij GOA - Grupo de Observadores de Aves - Amazonas. Behalve de cursisten bestaat deze groep uit docenten, studenten, onderzoekers, mensen uit de toeristen sector, functionarissen van overheidsinstellingen met een totaal van 66 personen. Een kleine groep van om en nabij de 15 a 20 personen organiseert en neemt actief deel aan vogelexcursies in de weekenden.

Via deze groep hebben de cursisten uit San Pedro en de Bora-Muinane gemeenschap al diverse malen vogelexcursies vogeldagen georganiseerd in hun gemeenschap gedurende de afgelopen maanden. Daarnaast heeft de groep Kauré aan meerdaagse vogelexcursies in de nabijheid van Leticia, deelgenomen waaronder in Reserva Ara op 8 en 9 september. Daarnaast heeft Esteban Carrillo met toestemming van het Colombiaanse onderzoeksinstituut SINCHI een korte training georganiseerd gericht op het werken met mistnetten met als doel vrijwel onbekende moeilijk te observeren vogels te leren kennen

Cursus in het Nationaal Park Amacayacu. Daarnaast hebben twee van de negen cursisten op uitnodiging van Parques Nacionales Naturales (PNN) deel kunnen nemen aan een cursus georganiseerd door PNN en de Asociación Calidris, een associatie die al meer dan 25 jaar bestaat en zich inzet voor natuur- en vogelbescherming en dit tracht te bereiken door nauw samen te werken met de lokale bevolking. De cursus vond plaats van 10 t/m 15 september in het nationale park Amacayacu en was gericht op water- en trekvogels.

Project successen

Ondanks dat er 2 deelnemers zijn afgevallen in de loop van de training bestaat er geen twijfel over het succes ervan. Tijdens maar vooral ook de maanden na de training is het overduidelijk dat de overige deelnemers van San Pedro en de Bora-Muinane gemeenschap uit km17 zeer gedreven zijn en het leerproces gezamenlijk doorzetten. Alhoewel het voor de deelnemers nog veel te vroeg is zichzelf vogelexpert te noemen, zijn ze met dank aan de training en hun eigen inzet op de goede weg om een gespecialiseerde gids te worden.

Hieronder een opsomming van de projectsuccessen.

- 1) Terwijl het toerisme en het avitoerisme ieder jaar in Colombia toeneemt en het Colombiaanse amazone gebied een nog te verkennen regio is, is er lokaal gezien slechts één inheemse gids gespecialiseerd in vogels. Voor de regio was deze training dus zeker innovatief.
- 2) Als resultaat van de training nemen de deelnemers bij iedere excursie, wandel- en of kanotocht hun vogel-kit mee op pad. Niet alleen met toeristen maar ook tijdens het werk op de akker of het vissen. Zodoende gaat ook na de training het leerproces door.

- 3) Tijdens en tussen de sessies door hebben de deelnemers potentiële routes uitgedacht om bijzondere en of veel vogels te zien. Tijdens de veldexcursies hebben we al deze routes kunnen uitvoeren en bleken zeer interessant en effectief.
- 4) Een andere taak die de deelnemers hadden was het betrekken van andere bewoners en of familielieden bij de activiteiten en taken tussen de sessies door. Alhoewel hier niet de nadruk op lag, heeft iedere deelnemer een of meerdere van hun kinderen in het leerproces betrokken, als ook andere familieleden.
- 5) Mede door de training en de deelname aan de GBD 2018 hebben de cursisten vele contacten overgehouden, met name via Grupo de Observadores de Aves - Amazonas (GOA-Amazonas). Behalve de cursisten bestaat deze groep uit docenten, studenten, onderzoekers, mensen uit de toeristen sector, functionarissen van overheidsinstellingen met een totaal van 66 personen. Via deze groep hebben de cursisten uit San Pedro en de Bora-Muinane gemeenschap al diverse malen vogeldagen georganiseerd in hun gemeenschap gedurende de afgelopen maanden.
- 6) Daarnaast hebben beide initiatieven (van San Pedro de los Lagos en de Bora-Muinane gemeenschap) al enkele oeristen en bezoekers uitgewisseld en elkaar bezocht. Voorheen kwam dit niet tot nauwelijks voor mede door het verschil in oorsprong en cultuur tussen de inheemse groepen.
- 7) Behalve het verbeteren van de praktische vaardigheden omtrent het observeren, herkennen en identificeren van vogelsoorten hebben zij ook veel kunnen leren over de classificatie van vogels en hun evolutie, het belang van natuur en vogelbescherming, alsook over de bedreiging en consequenties van de toenemende landroof en ontbossing in het Amazone gebied door grootgrondbezitters.
- 8) De cursisten die over een smartphone beschikken zijn lid van de whatsapp groep GOA-Amazonas en hebben de eBird applicatie geïnstalleerd.
- 9) Als onderdeel van de training hebben de deelnemers al enige basiskennis opgedaan wat betreft engelse woorden gerelateerd aan vogelnamen, alsook wetenschappelijke namen.

Geleerde lessen

- Verbeteren selectiemethode deelnemers. Bij een volgende fase en of herhaling van deze training is het belangrijk de manier waarop de deelnemers worden geselecteerd te verbeteren om mogelijke uitval van deelnemers tot een minimum te reduceren.
- Ontbreken van vrouwelijke deelnemers. De 9 vooraf geselecteerde deelnemers waren allen van het manlijk geslacht. Simpelweg om het feit dat in alle 3 de inheemse toerisme initiatieven er geen vrouwen beschikbaar waren die reeds ervaring hadden in het gidsen van toeristen. In de groepsevaluatie tijdens de sluiting merkten diverse deelnemers op dat bij een eventuele tweede fase of replica van dit project in een ander gebied het goed zou zijn ook vrouwen te selecteren, meer jongeren en indien mogelijk kinderen. De conclusie omtrent dit onderwerp was dat om dit idee te ondersteunen zij als toerisme initiatief de taak hebben de vrouwen van hun familie en gemeenschap te

integreren in het gidsen.

- Meer traditionale kennis. Tijdens de eindevaluatie werd te kennen gegeven dat er bij een mogelijke vervolgfase en of herhaling het goed zou zijn meer aandacht te schenken aan traditionale en lokale kennis van de inheemse culturen. Aan de andere kant, merkte een van de deelnemers op tijdens de evaluatie dat dit behalve een belangrijk onderdeel van de training zou moeten zijn, zij als deelnemers ook een eigen verantwoordelijkheid hebben op dit gebied. Dat wil zeggen dat zij op eigen initiatief van de ouderen kunnen leren over o.a. vogels, hun namen, betekenissen en de functie in de natuur. Alhoewel de deelnemers tussen de momenten door diversen taken hadden omtrent dit onderwerp, hebben we vanwege tijdgebrek weinig aandacht kunnen besteden aan het bespreken van deze taken. Bij een vervolgfase zal hierbij rekening mee worden gehouden in de planning.
- Gebruik van virtuele monitor applicaties. Bij een mogelijke vervolgfase en of herhaling van de training in een ander gebied is het belangrijk meer aandacht te schenken aan het gebruik en het nut van bijvoorbeeld eBird en het platform. Niet alleen om om avitoeristen aan te trekken maar ook om te gebruiken als input voor het nemen van beslissingen qua natuurbeheer. Hierbij kan ook worden gedacht aan applicaties voor het monitoren van vissen. Wat betreft het slechte mobiele netwerk, ook in Leticia zal dit in de komende maanden en jaren verbeteren.

FOTO: Cacique Dorsirrufo
Russet-backed Oropendola
Psarocolius angustifrons

Financieel jaaroverzicht

Stichting Mandioca 2018

Balans 2018

De balans van 2018 staat op 11.282,96 euro (zie Tabel 3 Balans 2018 op de volgende bladzijde). Het overgrote deel, 10.000 euro, van dit bedrag is gereserveerd voor de uitvoering de projecten die gepland staan voor het jaar 2019. Waaronder de uitvoering van de tweede fase van het inheemse interculturele initiatief Avitoerisme Kauré. Een initiatief dat voort is gekomen uit de training die we in 2018 hebben uitgevoerd met behulp van financiële ondersteuning van het INNO-fondse van het WNF. Daarnaast is ook een bedrag gereserveerd voor het ondersteunen van het lokale initiatief Educación Bora. Beide projecten worden uitgevoerd in samenwerking met Fundación Grupo Proa die tevens fondsen zal ontvangen van het Colombiaanse Ministerie van Cultuur.

Baten en Lasten 2018

BATEN. Zoals blijkt uit de staat van baten en lasten (zie Tabel 4 Baten en Lasten 2018 op de volgende bladzijde) is er in het jaar 2018 een bedrag van 6.101,72 euro binnen gekomen op de rekening van Stichting Mandioca. In het kader van het meerjarige samenwerkingsverband van Stichting Mandioca met Kringloopwinkel de Wisselbeker uit Nootdorp heeft de Stichting net als vorig jaar 5.000 euro ontvangen. Daarnaast heeft de

Stichting enkele donaties ontvangen van kleine goede doelen instellingen zoals de wereldwinkel en een kerkelijke instelling uit de gemeente Schipluiden.

LASTEN. De lasten van de Stichting in 2018 waren 8.011,21 euro. Alhoewel het merendeel van de benodigde materialen voor het WNF project reeds in 2017 waren aanschaf, hebben we ook nog enkele materialen moeten aanschaffen in 2018, zowel in Nederland als in Colombia. Het overgrote deel van de lasten zijn besteed aan het uitvoeren van de projecten, waaronder de afronding van project Yahuaraca en het interculturele initiatief Avitoerisme Kauré.

Voor meer informatie wat betreft de uitgaven van 2018 zie de onderstaande *Tabel 2. Overzicht uitgaven 2018* en *Tabel 4. Staat van Baten en Lasten* op de volgende bladzijde.

OPMERKING: gemiddelde wisselkoers 1 euro = 3.310,61 Colombiaanse pesos (gemiddelde koers van de geldopnamen in 2018 in Colombia)

Tabel 2. Overzicht uitgaven 2018

STICHTING MANDIOCA	OVERZICHT UITGAVEN 2018			
	X	Y	Z	K (X+Y)
CATEGORIE	UITGAVEN NL Euro	UITGAVEN CO Euro	UITGAVEN CO Colombiaanse Pesos	UITGAVEN TOTAAL Euro
A. Materiaal	€ 627,76	€ 399,78	\$ 1.323.500	€ 1.027,54
A. Uitrusting en apparaten	€ 627,76	€ 74,46	\$ 246.500	€ 702,22
A. Schrijf- en tekenbehoeften	-	€ 325,32	\$ 1.077.000	€ 325,32
B. Alimentatie en accommodatie	-	€ 1.938,62	\$ 6.418.000	€ 1.938,62
B. Alimentatie	-	€ 1.165,34	\$ 3.858.000	€ 1.165,34
B. Werkplek en accommodatie	-	€ 773,27	\$ 2.560.000	€ 773,27
C. Transport en reiskosten	€ 876,14	€ 642,12	\$ 2.125.800	€ 1.518,26
C. Transport-fluviaal	-	€ 154,35	\$ 511.000	€ 154,35
C. Transport-land	-	€ 125,29	\$ 414.800	€ 125,29
C. Transport-lucht	€ 876,14	€ 362,47	\$ 1.200.000	€ 1.238,61
D. Honoraria	-	€ 3.201,83	\$ 10.600.000	€ 3.201,83
D. Honoraria-uitvoering	-	€ 2.748,74	\$ 9.100.000	€ 2.748,74
D. Honoraria-lokaal (dag)	-	€ 57,39	\$ 190.000	€ 57,39
D. Honoraria-lokaal expert	-	€ 395,70	\$ 1.310.000	€ 395,70
E. Administratie en communicatie	€ 226,17	€ 38,39	\$ 127.098	€ 264,56
E. Administratie	€ 226,17	-	-	€ 226,17
E. Communicatie	-	€ 38,39	\$ 127.098	€ 38,39
F. Onvoorzien kosten	-	€ 60,41	\$ 200.000	€ 60,41
K. Debetrente	-	-	-	-
TOTAAL	€ 1.730,07	€ 6.281,14	\$ 20.794.398	€ 8.011,21

Tabel 3. Balans 2018

STICHTING MANDIOCA - BALANS	2014	2015	2016	2017	2018
ACTIVA	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018
Kortlopende vorderingen					
Liquide middelen					
- Rabo Bedrijfstelerekening	€ 1.096,12	€ 7.165,79	€ 5.188,42	€ 12.119,69	€ 9.721,41
- Rabo Vereningspakket	€ 348,07	€ 1.581,67	€ 341,02	€ 772,39	€ 1.561,55
TOTAAL ACTIVA	€ 1.444,19	€ 8.747,46	€ 5.529,44	€ 12.892,08	€ 11.282,96
PASSIVA	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018
Reserves					
1. Reserve Projecten	€ 1.113,31	€ 4.200,00	€ 4.079,44	€ 3.400,00	€ 10.000,00
2. Reserve Project Mandioca nazorg	-	€ 4.000,00	-	-	-
3. Reserve Project Educación Bora	-	-	€ 1.000,00	€ 564,61	-
4. Reserve Project Avitoerisme Kauré	-	-	-	€ 7.732,62	€ 782,96
Reserve Beheer en administratiekosten	€ 300,00	€ 547,46	€ 450,00	€ 500,00	€ 500,00
Overige reserve	-	-	-	-	-
Kortlopende schulden (voorgeschoten bedragen t.b.v. projecten (785.000 COP)	€ 30,88	-	-	€ 694,85	-
TOTAAL PASSIVA	€ 1.444,19	€ 8.747,46	€ 5.529,44	€ 12.892,08	€ 11.282,96

Tabel 4. Staat van baten en lasten 2018

STICHTING MANDIOCA - STAAT VAN BATEN EN LASTEN					
A. BATEN	2014	2015	2016	2017	2018
Giften, schenkingen, donaties particulieren	€ 1.389,30	€ 695,83	€ 250,00	€ 650,00	€ 1.100,00
Donaties goede doelen instellingen	€ 6.610,00	€ 12.200,00	€ 5.000,00	€ 12.420,00	€ 5.000,00
Fondsen	€ 1.920,00	-	-	-	-
Rentebaten en baten uit beleggingen	€ 64,55	€ 69,67	€ 22,63	€ 11,27	€ 1,72
Overige baten	€ 2.752,61	€ 36,21	-	-	-
A. Totaal Baten	€ 12.736,46	€ 13.001,71	€ 5.272,63	€ 13.081,27	€ 6.101,72
LASTEN	2014	2015	2016	2017	2018
B. BESTEED AAN DE DOELSTELLINGEN					
Structurele en noodhulp	€ 20.165,23	€ 5.000,00	€ 7.059,87	€ 6.041,72	€ 7.746,65
Aankoop en beheer	€ 276,94	€ 399,26	€ 1.056,80	-	-
Voorlichting, educatie, bewustwording	€ 2.752,61	-	-	-	-
B. Totaal besteed aan de doelstellingen	€ 23.194,78	€ 5.399,26	€ 8.116,67	€ 6.041,72	€ 7.746,65
C. WERVINGSKOSTEN BATEN					
Werving baten	€ 137,00	-	€ 24,42	€ 25,11	-
C. Totaal wervingskosten baten	€ 137,00	€ -	€ 24,42	€ 25,11	€ -
D. KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE	€ 232,44	€ 299,18	€ 336,74	€ 325,73	€ 264,56
E. Som der lasten (B + C + D)	€ 23.564,22	€ 5.698,44	€ 8.477,83	€ 6.392,56	€ 8.011,21
RESULTAAT Baten - Lasten (A - E)	€ -10.827,76	€ 7.303,27	€ -3.205,20	€ 6.688,71	€ -1.909,49

Plannen 2019

Stichting Mandioca en Fundación Grupo Proa

In 2019 heeft Stichting Mandioca in samenwerking met de Colombiaanse partnerorganisatie Fundación Grupo Proa 3 projecten in de planning staan; 1) Avitoerisme Kauré; en 2) Educación Bora. Hieronder worden er middels korte beschrijvingen uiteengezet wat de concrete plannen zijn voor het jaar 2019. Tenslotte schrijven we kort iets over onze plannen die zich nog in de oriëntatie fase bevinden.

2019 - Avitoerisme Kauré

Het verbeteren van het sociale welzijn en het bevorderen van een duurzaam beheer

Projectomschrijving en doelen

Dit project is het vervolg op de 'Interculturele training voor het integreren en toepassen van het avitoerisme in inheemse toerisme initiatieven' zoals beschreven in de resultaten van 2018. Het projectvoorstel dat onze Colombiaanse partnerorganisatie Fundación Grupo Proa heeft ingestuurd aan het Colombiaanse Ministerie van Cultuur is reeds goed gekeurd en heeft het hoogste puntenaantal gekregen van alle voorstellen uit het Colombiaanse Amazone-gebied. Heel goed nieuws dus.

Het hoofddoel van deze tweede fase is het versterken van dit groepsinitiatief dat voort is gekomen uit de eerste fase. Versterken in de zin van dat de gidsen zich werkelijk tot gespecialiseerde gids kunnen vormen, dat wil zeggen specifieke kennis hebben van de natuur, vogels vanuit het westerse als traditionele perspectief en deze kennis goed kunnen overbrengen op de avitoeristen.

De specifieke doelen van de tweede fase zijn:

- Het versterken van de traditionele culturele en ecologische kennis van de natuur waarvan in het bijzonder van vogels van de volkeren Tikuna, Bora en Muinane.

- Verbeteren van de praktische vaardigheden in het observeren en monitoren van vogels in strategische ecosystemen van het Amazone-gebied. de overstromingsbossen.
- Sociale toeëigening van culturele en traditionele kennis van vogels door de bewoners van de betrokken gemeenschappen.

Aanleiding

Het woord Kauré verwijst naar een vogel die op zich veel voorkomt maar toch heel bijzonder is omdat deze vogel volgens de overleveringen van de Tikuna mensen de capaciteit heeft de blinden te laten zien de doven te laten horen. Vandaar een zeer geschikte naam die de deelnemers van de eerste fase zich zelf als groep hebben gegeven. Een interculturele groep van gevormd door Tikuna, Bora en Muinane.

Zoals beschreven in de sectie geleerde lessen van de eerste fase van dit project, gaven de mannelijke deelnemers te kennen het belang van vrouwelijke deelnemers aan de training als ook de traditionele kennis over de natuur en de vogels. Daarnaast kunnen de 6 personen die de training met succes hebben afgerond zichzelf nog geen gespecialiseerde gids noemen. Simpelweg omdat er nog veel te leren en te verbeteren valt. Denk hierbij aan de vele vogelsoorten die zij nog niet kennen en niet herkennen, het leren van de gezangen van de vogels, de beschrijving van de habitats en natuurlijk de relevantie van vogels op het gebied van bijv. cultuur en natuurbescherming.

Daarbij komen nog de sociale vaardigheden kijken, denk hierbij aan het aanleren van de engelse taal, of op zijn minst het 'veldengels' waarbij de gidsen op een relatief goede manier met avitoeristen om kunnen gaan en uit kunnen leggen over bijv. wat, welke, hoe en waar een vogel zich bevind. Om deze reden hebben we tijdens de groeps eindevaluatie en sluiting van de 1e fase in juni 2018 besloten een voorstel te schrijven voor het tot hen omgedoopte groepsinitiatief Avitoerisme Kauré. De afspraak en mondelinge overeenkomst die we destijds hebben afgesloten met de deelnemers dat zij tussen de eerste en tweede fase door zichzelf verder zouden ontwikkelen en verbeteren in

FOTO: Veld excursie in het Yahuaraca merengebied als onderdeel van het eerste interculturele trainingsmoment in het observeren en identificeren van vogels, 2018.

FOTO: Grootmoeder Aurelia en enkele van haar kinderen en kleinkinderen op de plaats waar de maloka gebouwd zal worden

het observeren en herkennen van vogels en de traditionele kennis omtrent dit onderwerp. Zoals blijkt uit de sectie post project resultaten en project successen van de eerste fase, blijkt dat de deelnemers deze afspraak zonder twijfel allen zijn nagekomen. Daarom hebben wij in september 2018 besloten een voorstel in te dienen bij het Colombiaanse Ministerie van Cultuur.

Hoofdactiviteiten

3 sessies van 3 tot 4 dagen. Waarvan twee sessies in de omgeving van Leticia; het Yahuaraca overstromingsgebied en de Takana kreek. En één in het Tarapoto overstromingsgebied in de nabijheid van Puerto Nariño.

Op het ogenblik bestaat de groep uit 6 personen maar zullen dit uitbreiden tot een totaal van 9 of 12 personen waarvan op zijn minst 2 tot 3 vrouwelijke deelnemers.

Begroting en dekkingsplan

Dit project is begroot op 9.900 euro. In het voorstel aan het Colombiaanse Ministerie van Cultuur is een bedrag toegezegd van \$ 30.000.000 pesos wat neer komt op ongeveer 8.430 euro. Daarnaast zal Stichting Mandioca zich inzetten om een bedrag van 1.470 euro te werven.

2019 - Educación Bora

Een levensproject voor het aanleren van de inheemse taal en cultuur vanuit het vrouwelijke perspectief

Als vervolg op het proces dat door de Bora Muinane families was ontstaan in 2014 en was ingezet begin 2015 en vervolgens was doorgezet in 2017 krijgt in 2019 een derde fase. In september 2018, hebben we op uitnodiging en verzoek van de overgrootmoeder Aurelia Jifichiu ook voor dit initiatief een voorstel ingediend bij het Colombiaanse Ministerie van Cultuur via onze Colombiaanse partnerorganisatie Fundacion Grupo Proa. En net als het vorige voorstel voor het project beschreven op de vorige bladzijde, is ook deze goedgekeurd. Wederom goed nieuws dus.

Projectomschrijving en doelen

Net als in 2017 zal de nadruk in 2019 ook weer liggen op het meer betrekken van de kinderen, met name door het ontwikkelen van informele, experimentele educatieve activiteiten met de kinderen van deze families om ze hun eigen taal aan te leren en over hun oorsprong en cultuur te leren.

Tijdens de vorige ervaringen hebben we hier al behoorlijk wat aandacht aan besteed met duidelijk zicht- en hoorbare resultaten. Daarnaast het feit dat deze families al jaren lang praatte en droomde over een maloka, en hoe dat bij zou dragen aan o.a. het versterken van de inheemse taal, de culturele normen en waarden, aan het zelfbeeld van de jongeren voor het feit inheems of indiaan te zijn en tegelijkertijd deel uit te maken van de westerse wereld. Wel, zoals beschreven in de resultaten van 2018, is de maloka nu werkelijkheid en kunnen we zonder twijfel te kennen geven dat de maloka, werkelijk als traditionele school dient; het is waar de conversaties plaats vinden, dagelijkse onderwerpen worden besproken en de plaats waar het meeste de inheemse taal Bora en Muinane wordt gesproken.

Vandaar het besluit deze families, deze gemeenschap middels dit project voorstel nogmaals te ondersteunen met hun levensproject en hun initiatief om dit keer enkele dansen en gezangen op te schrijven, te analyseren en aan te leren aan de kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen van de oma Aurelia Jifichiu.

Achtergrond en aanleiding

De initiatiefnemers behoren tot de Bora, Muinane en Miraña; drie inheemse groepen uit de Colombiaanse Amazone waarvan hun oorspronkelijk woongebied op 400 a 500 km afstand ligt van Leticia. Door o.a. het gewapend conflict zijn veel families van diversen inheemse groepen het geweld ontvlucht en een nieuw leven begonnen in de omgeving van het Leticia, gelegen in het uiterste zuiden van de Colombiaanse Amazone, aan de grens met Peru en Brazilië.

Door het vertrek uit het eigen leefgebied, de directe nabijheid en invloed van de westerse cultuur, economische veranderingen en de leerplicht voor kinderen zijn de oorspronkelijke manieren voor het aanleren van de taal, normen en waarden, kennis van de cultuur en natuur in verval geraakt. Tegenwoordig, net als

het geval is voor vele andere inheemse talen uit het Amazone gebied, worden het Bora, Muinane en Miraña beschouwd tot de bedreigde talen, dat wil zeggen met uitsterven bedreigd. Bovendien, het verdwijnen van een taal gaat doorgaans gepaard met het verdwijnen van kennis en cultureel erfgoed. Met dit in het achterhoofd en gemotiveerd door haar zoon Celimo Negedeka en de grootvader Aniceto Negedeka, die al vele jaren ervaring hebben met het versterken en schrijven van de Muinane taal, heeft Aurelia het belang van het behouden van haar taal en andere inheemse talen ingezien en de aanzet gegeven tot het vormen van het initiatief Lengua Viva - Educación Bora. Vandaag de dag zien de betrokken families dit initiatief als een familiair levensproject.

In het kader van dit voorstel is het hoofddoel het versterken van de kennis over de traditionele gebruiken, normen en waarden vanuit het vrouwelijk perspectief, kennis die wordt overgebracht via een levende taal, die je kan horen, lezen, begrijpen en uitspreken.

De specifieke doelen zijn het:

- Ontwikkelen van vernieuwende informele eigen-onderwijs methodes voor het herbetekenis geven aan de inheemse cultuur taal en traditie om effectief inheemse jongeren te betrekken en te stimuleren.
- Verrijken van dit groeps en familiair initiatief door verschillende uitwisselingservaringen te organiseren in de regio.
- Verbeteren van de traditionele kennis overdracht in de actualiteit door het Vastleggen, beschrijven en aanleren van traditionele dansen en gezangen die relevant zijn in de hedendaagse werkelijkheid.

Verwachte resultaten

- Wat betreft het derde specifieke doel worden de gezangen en dansen in de inheemse taal Bora geschreven en in het Spaans. Het proces om dit te bereiken bestaat uit de volgende stappen: voorbereiden en selecteren, digitale geluidsopname, opschrijven in Bora, aanpassen van de geluidsopname versie in een leesversie, vertalen in het Spaans, illustreren van de

- teksten, reviseren en corrigeren van de teksten en illustraties, digitale geluidsopname van de leesversies, diagrammeren van een boek, integreren van de geluidsopnamen en in een multimedia versie van het boek verwerken. Daarnaast kunnen is een deel van de begroting zoals gepresenteerd aan het Colombiaanse Ministerie van Cultuur bestemd voor het drukken van om en nabij de 100 tot 200 exemplaren.
- Educatieve momenten binnen de direct betrokken families. Deze momenten zijn gericht op het onderwijzen van de kinderen en kleinkinderen in de Bora taal en culturele activiteiten zoals traditionele dansen en gezangen, weven etc. Deze momenten worden ieder weekeinde uitgevoerd, parallel aan de bovengenoemde stappen en worden geleid door twee familieleden.
- Uitwisseling van ervaringen. Tijdens de uitvoering van het project worden 2 tot 3 uitwisselingen georganiseerd om het initiatief en het proces te delen en presenteren binnen de gemeente Leticia met andere vergelijkbare initiatieven en scholengemeenschappen.
- Video over het proces. Tijdens de gehele uitvoering van het project worden video-opnamen gemaakt van de alle activiteiten. Tenslotte worden deze gebruikt als input voor een korte video ter promotie van het initiatief.

Begroting en dekkingsplan

Dit project is begroot op 7.960 euro. In het voorstel aan het Colombiaanse Ministerie van Cultuur is een bedrag toegezegd van \$ 25.000.000 pesos wat neer komt op ongeveer 7.960 euro. Dit betekent dat de begroting rond is. Echter om een uitwisselingservaring mogelijk te maken naar het oorspronkelijke woongebied van de oma Aurelia Jifichiu, La Chorrera in het Amazonas departament, zou Stichting Mandioca in kunnen springen. Echter tot op vandaag de dag is hebben we hier nog geen duidelijkheid over wat precies de gedachte en mening is van de oma Aurelia.